מצוה שאני ת"ר [א] אבל ג' ימים הראשונים אסור במלאכה ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה מכאן ואילך עושה בצינעא בתוך ביתו והאשה טווה בפלך בתוך ביתה [ב] ת"ר אבל ג' ימים הראשונים אינו הולך לבית האבל מכאן ואילך הולך ואינו יושב במקום המנחמין אלא במקום המתנחמין [ג] תנו רבנן אבל ג' ימים הראשונים אסור בשאילת שלום משלשה ועד שבעה משיב ואינו שואל מכאן ואילך שואל ומשיב כדרכו שלשה ימים הראשונים אסור בשאילת שלום והתניא א) מעשה ומתו בניו של ר"ע נכנסו כל ישראל והספידום הספד גדול בשעת פטירתן עמד ר"ע על ספסל גדול ואמר אחינו בית ישראל שמעו אפי' שני בנים חתנים מנוחם הוא בשביל כבוד שעשיתם ואם בשביל עקיבא באתם הרי כמה עקיבא בשוק אלא כך אמרתם [1] תורת אלהיו בלבו וכ"ש ששכרכם כפול לכו לבתיכם לשלום [ד] כבוד רבים שאני מג' ועד ז' משיב ואינו שואל מכאן ואילך שואל ומשיב כדרכו ורמינהו ב) [ה] המוצא את חבירו אבל בתוך ל' יום מדבר עמו תנחומין ואינו שואל בשלומו לאחר ל' יום שואל בשלומו ואינו מדבר עמו תנחומין [ו] מתה אשתו ונשא אשה אחרת אינו רשאי ליכנס לביתו לדבר עמו תנחומין מצאו בשוק אומר לו בשפה רפה ובכובד ראש אמר רב אידי בר אבין [ז] הוא שואל בשלום אחרים שאחרים שרויין בשלום אחרים אין שואלין בשלומו שהוא אינו שרוי בשלום והא מדקתני משיב מכלל דשיילינן ליה [ח] דלא ידעי אי הכי התם נמי התם [ט] מודע להו ולא מהדר להו [י] הכא לא צריך לאודועינהו ורמינהו ב) המוצא את חברו אבל בתוך י"ב חדש מדבר עמו תנחומין ואינו שואל בשלומו לאחר י"ב חדש שואל בשלומו ואינו מדבר עמו תנחומין אבל מדבר עמו מן הצד א"ר מאיר המוצא את חברו אבל לאחר י"ב חדש ומדבר עמו תנחומין למה הוא דומה לאדם שנשברה רגלו וחיתה מצאו רופא ואמר לו כלך אצלי שאני שוברה וארפאנה כדי שתדע שסממנין שלי יפין לא קשיא [כ] הא באביו ואמו הא בשאר קרובים התם נמי ידבר עמו תנחומין מן הצד אין ה"נ ומאי אינו מדבר עמו תנחומין כדרכו [ל] אבל מדבר עמו מן הצד ג) ת"ר אבל ג' ימים הראשונים בא ממקום קרוב מונה עמהן בא ממקום רחוק מונה לעצמו מכאן ואילך אפי' בא ממקום קרוב מונה לעצמו ר"ש אומר [מ] אפי' בא ביום השביעי ממקום קרוב מונה עמהן אמר מר ג' ימים הראשונים בא ממקום קרוב מונה עמהן א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [נ] והוא שיש גדול הבית בבית איבעיא להו

הלך

מצוה שאני. כלומר הואיל ומצוה להניח תפילין מצי להניח לאלתר בשני: **אשה.** אבילה טווה בפלך: **אלא במקום המתנחמין.** סמוך לאבלים: **אפי' ב' בנים חתנים.** קברתי מנוחם אני מרוב כבוד שעשיתם לי: **ואם בשביל עקיבא באתם הרי כמה עקיבא בשוק.** שלא הלכתם לנחמן: **כ"ש ששכרכם כפול.** שלכבוד התורה באתם: **לכו לבתיכם לשלום.** הרי שאל בשלומן: **ורמינהו.** דבתוך ל' יום אינו שואל: **ונשא אשה.** בתוך שלשים יום כגון שאין לו בנים כדלקמן: **אינו רשאי ליכנס לביתו.** לנחמו משום חלישת דעת דאשה אחרונה. קתני מיהת בתוך ל' יום אינו שואל בשלומו כ"ש שהאבל עצמו אינו שואל בשלומו של זה ולעיל קתני משבעה ואילך משיב ושואל כדרכו: **אמר רב אידי הוא שואל בשלום אחרים.** כלומר תריץ הא דתני מכאן ואילך שואל כדרכו בתוך שלשים יום דהוא שואל בשלום אחרים שהן שרויין בשלום והא דקתני בתוך ל' יום אינו שואל בשלומו אין אחרים שואלין בשלומו: **מכלל דשיילי.** בתוך ל' יום וקשיא למאן דתני בתוך ל' יום אינו שואל: **דלא ידעי.** כלומר הא דתני דמשיב להני דשאלי ליה ולא ידעי דאבל הוא אבל מאן דידע דאבל הוא לא שאיל ליה בתוך ל' יום: **אי הכי.** דאוקמת לה בלא ידעי אפי' ג' ימים נמי משיב (למאן דשאיל ליה (א) ואמר דאבל הוא) למאן דלא ידע ושאיל ליה בתוך ג' ימים: **התם מודע להו.** הא דקתני כל ג' ימים אסור בשאילת שלום אבל מודע להו דאבל הוא ולא מהדר להו: **הכא.** לאחר ג' לא צריך לאודועינהו למאן דלא ידעי דאבל הוא אלא משיב: **ורמינהו בתוך י"ב חדש אינו שואל בשלומו.** וקשה להך דתני לאחר שלשים יום שואל בשלומו: **מן הצד.** שאומר לו תתנחם ואינו מזכיר שם המת: **הא באבל על אביו ועל אמו.** אינו שואל בשלומו עד י"ב חדש: **הא בשאר קרובים.** שואל בשלומו לאחר ל' יום: **התם נמי.** שלשים דמוקמת ליה בשאר קרובים: **ידבר עמו תנחומין מן הצד.** לאחר ל' כי היכי דבאביו ואמו מדבר עמו תנחומין מן הצד לאחר י"ב חדש ואמאי קתני לאחר ל' אינו מדבר עמו תנחומים כלל: **ה"נ.** ומאי לאחר ל' אינו מדבר עמו תנחומים כדרכו: **מונה עמהן.** עם האבלים שבאותו מקום הואיל דבמקום קרוב הוה ויכול לבא בתחלת האבילות חשבינן ליה כמו דאתא דאינו מונה אלא ה' ימים עם שאר אבלים: **מונה לעצמו.** שבעה שלימין: **שיש גדול הבית בבית.** שבא ומצא גדול הבית בבית מונה עמהן עם אבילי הבית וזה שבא הוא הצעיר ממנו אבל אם היה גדול בדרך ובא בתוך שלשה ימים אפי' ממקום קרוב מונה לעצמו דלא חשיב אבילות דצעיר לאצטרופי גדול בהדיה:

הלך

מכאן ואילך עושה בצינעא בתוך ביתו. פי' בתוספת הרב במתפרנס מן הצדקה קאי והכי משמע לעיל דקאמר לעיל (ד' יט:) הקובר מתו ג' ימים קודם הרגל מונה ה' ימים אחר הרגל ומלאכתו נעשית ע"י אחרים משמע דהאבל אסור כל ז' והתם נמי לא שרינן לעצמו שיהא עושה מלאכה וה"נ תניא במסכת שמחות (פ"ה) אבל כל ז' ימים אסור בעשיית מלאכה הוא ובניו ובנותיו ועבדיו ושפחותיו ובהמתו כשם שהוא אסור לעשות לו כך אחרים אסורים לעשות לו פי' חוץ מזיתיו הפוכים ומלאכת האבד מיום ג' ואילך עושה מלאכה דוקא במי שמתפרנס מן הצדקה ובצינעא אבל אמרו חכמים תבא מארה לשכיניו כו' בר קפרא אומר אף בשלישי לא יעשה כך הביא בתוס' הרב ולכאורה נראה דכיון דילפינן (לעיל דף כ.) מוהפכתי חגיכם לאבל מה חג ז' לענין מלאכה איירי וגם הר"א מסופק דלמא אעני דוקא קאי אבל בשם רבינו שמואל אמר בכל אבלים קאי מדלא קתני מכאן ואילך עושה עני בצינעא ולא כדפרישית: **מכאן** ואילך הולך. פי' בתוספת הרב ועל זה סומכים שבאים בבהכ"נ בט' באב ואיני יודע אם הוא מנהג טוב ומדבריו מלינו למדין שחושב ט' באב כמו לאחר שלשה ונפקא מינה לענין תפילין כדפי' לעיל: **מדבר** עמו תנחומין ואינו שואל. וקשיא למ"ד מכאן ואילך שואל ומשיב: **מתה** אשתו ונשא אשה אחרת. משמע בתוך ל' יום דאי לאחר ל' יום היכי קאמר אינו רשאי ליכנס לביתו לדבר עמו תנחומין הא בשאר מתים נמי אמרו אינו מדבר עמו תנחומין וצריך לאוקמי באין לו בנים לפי' ר"ת שמתיר לישא אשה אחר שבעה א"נ בהניחה לו בנים קטנים שמותר לישא מיד ולבעול אחר ל' יום לפירוש רבינו יצחק והאריך בתוספות פרק קמא דכתובות (דף ד. ושם בד"ה אבל איפכא) ובליקוטין כתוב בתשובה: **מקום** קרוב. פירשו בהלכות גדולות דהיינו י' פרסאות: **אפילו** בא ביום שביעי ממקום קרוב. וא"ת והא מקצת היום ככולו וי"ל א] כגון שלא עמדו עדיין מנחמין אצלן ויש נמי בפ"ק דכתובות (דף ח:) ברכת אבלים בעשרה כל ז' ומסתמא היינו ביום א"נ י"ל מקצת היום ככולו לא הוי בלילה לענין שום דבר כדאמרינן במגילה בפ"ב (דף כ.) דשימור לילה לאו שימור הוא לענין שבעה נקיים:

הלך

עין משפט נר מצוה

קכד א מיי' פ"ה מהל' אבל הלכה ח סמג עשין דרבנן ב טוש"ע י"ד סימן שפ סעיף ב:

קכה ב מיי' שם פ"ז הלכה ה טוש"ע שם סימן שנג סעיף א:

קכו ג מיי' שם פ"ה הלכה כ טוש"ע שם סימן שפה סעיף א:

קכז ד טוש"ע שם בהג"ה:

קכח ה ו טוש"ע שם סעיף ב:

קכט ז ח ט י מיי' שם הלכה כ וטוש"ע שם סעיף א:

קל כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

קלא ל טוש"ע שם:

קלב מ נ מיי' שם פ"ז הלכה ד סמג עשין דרבנן ב טוש"ע שם סימן שעה סעיף ח:

רבינו חננאל

ת"ר אבל שלשה ימים הראשונים אסור בעשיית מלאכה ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה, מיכן ואילך עושה בצנעא בתוך ביתו, ואשה טווה בפלך בתוך ביתה. ירושלמי תבא מאירה לשכיניו שהצריכוהו לאבל לעשות ולאכול. ת"ר ג' ימים הראשונים אסור לילך לבית האבל, מיכן ואילך הולך כדרכו ואינו יושב במקום המנחמין אלא במקום המתנחמין. ג' ימים הראשונים אסור בשאילת שלום. והא כשמתו בני ר' עקיבא באו כל ישראל והספידום הספד גדול, ובשעת [פטירתן] עמד ר' עקיבא על ספסל גדול ואמר, אחינו בית ישראל שמעו, אפילו בנים חתנים קבר, מנוחם הוא בשביל כבוד שעשיתם, וכמה עקיבא בשוק, אלא כך אמרתם, תורת אלהיו בלבו לא תמעד אשוריו, וכל שכן (ששכרתם) [ששכרכם] כפול, לכו לבתיכם לשלום. ופרקינן כבוד רבים שאני. ומקשינן, מיכן ואילך שואל ומשיב כדרכו, והתניא המוצא חבירו אבל בתוך שלשים יום מדבר עמו תנחומין ואינו שואל בשלומו, לאחר שלשים יום שואל בשלומו ואינו מדבר עמו תנחומין. מתה אשתו ונשא אשה אחרת כו'. הנה אין שואלין אפילו לאחר שבעה בשלומו. ופריק רב אידי בר אבין אחרים אין שואלין בשלומו שהוא אינו שרוי בשלום, אבל הוא שואל בשלום אחיו שהן שרויין בשלום. ת"ר אבל שלשה ימים הראשונים בא ממקום קרוב מונה עמהן. ואמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן, והוא שיש גדול הבית,

מסורת הש"ס

א) עיין שמחות פ"ח,
ב) [שמחות פי"ד],
ג) חולין נ.,

תורה אור השלם

1. תּוֹרַת אֱלֹהָיו בְּלִבּוֹ לֹא תִמְעַד אֲשֻׁרָיו: תהלים לז לא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אי הכי כו' נמי משיב למאן דשאיל ליה הס"ד ואח"כ מה"ד התם מודע להו. הא דקתני כל שלשה אסור בשאלת שלום ולמאן דלא ידע ושאיל ליה בתוך שלשה ימים מודע להו דאבל הוא ולא מהדר להו כצ"ל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תום' ד"ה אפי' וכו' וי"ל כגון וכו'. נמחק תיבת כגון ונ"ב כיון כצ"ל לענ"ד ור"ל כיון דלקמן דף כב ע"א מוקמינן לדר"ש והוא שבא ומצא מנחמין אצלו א"כ לא הוי מקצת היום ככולו כל זמן שהמנחמין אצלו ודוק:

מוסף רש"י

אבל ג' ימים הראשונים. של אבלות, בא ממקום קרוב. אם לא היה אחד מן האבלים בבית והיה במקום קרוב בתוך מהלך יום אחד וראוי הוא לדעת בו ביום, אע"פ שלא ידע, חל אבלות עליו ובלבד שיבא בתוך שלשה ימים ומונה אבלותו מיום ראשון (חולין נ.).